

บทสรุปผู้บริหาร

รายงานการวิจัย เรื่องแนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามนโยบาย การบริหารจัดการ
โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดแพร่
ตามบริบทของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดแพร่

ผู้วิจัย นายสุวิณ เทพสาธิต
ปี พ.ศ. 2563

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามนโยบาย
การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดแพร่
ตามบริบทของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดแพร่ โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษา เพื่อศึกษาปัญหา
และความต้องการในการขับเคลื่อนนโยบายการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อศึกษาปัจจัย
ความสำเร็จในการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามนโยบายการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก และ
เพื่อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามนโยบายการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก
โดยมุ่งให้ความสำคัญกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก ได้แก่ ผู้บริหาร
สถานศึกษา ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดแพร่ ปรากฏผลดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 215 คน ร้อยละ 84.65
โดยแยกเป็นรายละเอียด ดังนี้ ผู้บริหารวิทยฐานะชำนาญการ ร้อยละ 6.05 ผู้บริหารวิทยฐานะ
ชำนาญการพิเศษ ร้อยละ 72.00 และผู้บริหารวิทยฐานะเชี่ยวชาญ ร้อยละ 0.47 ครูวิทยฐานะชำนาญ
การ ร้อยละ 20.47 ครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ ร้อยละ 39.53 มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานใน
สถานศึกษา ต่ำกว่า 5 ปี ร้อยละ 31.63 และมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในสถานศึกษา มากกว่า
5 ปีขึ้นไป 68.37

2. สภาพปัญหาในการขับเคลื่อนนโยบายการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดแพร่ มีปัญหาในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.92 พบว่า
ปัญหาด้านการบริหารงานบุคคลมีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ ปัญหาด้านด้านการบริหารจัดการ
ทั่วไป ปัญหาด้านการบริหารงานการเงิน พัสดุและทรัพย์สิน และด้านที่มีปัญหาน้อยที่สุดคือ ปัญหา
ด้านการบริหารงานวิชาการ

3. ความต้องการในการขับเคลื่อนนโยบายการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดแพร่ มีความต้องการในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย
4.50 พบว่าความต้องการด้านการบริหารงานบุคคล มีความต้องการมากที่สุด รองลงมาคือ ความ
ต้องการด้านการบริหารงานวิชาการ ความต้องการด้านการบริหารจัดการทั่วไป และความต้องการ
น้อยที่สุดคือ ด้านการบริหารงานการเงิน พัสดุและทรัพย์สิน

4. ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามนโยบายการบริหารจัดการ
โรงเรียนขนาดเล็ก อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.45 พบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จมากที่สุด 3 อันดับ
แรก คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร/การมีครูครบชั้นและครบกลุ่มสาระวิชา/มีการจัดสรรงบประมาณที่

เพียงพอต่อการดำเนินงาน รองลงมาคือ จัดรูปแบบการจัดการเรียนการสอน โดยบูรณาการกลุ่มสาระ
 ในหลักสูตร และปัจจัยความสำเร็จ น้อยที่สุดคืออัตราส่วนครู : นักเรียน ควรจะเป็น 1 : 20 คน

5. แนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามนโยบายการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก
 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดแพร่ ได้เสนอแนวทางไว้ 3 ระดับคือ

5.1 ระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีแนวทางดำเนินการ ได้แก่
 (1) สนับสนุน ส่งเสริมให้สังคมเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของคน ไทยทุกคนในการสนับสนุนส่งเสริม
 การศึกษา ที่จะทำให้เกิดการพัฒนาการศึกษาได้อย่างมั่นคง (2) สนับสนุนการดำเนินงานร่วมกับกรม
 ส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นสร้างความเข้าใจ ถึงแนวทางที่ถูกต้องในการสนับสนุนงบประมาณ
 ด้านการศึกษาให้กับโรงเรียน (3) ส่งเสริมสนับสนุนการเปิดโอกาสให้โรงเรียนสามารถดำเนิน การ
 บริหารจัดการงบประมาณด้วยตนเองให้มากขึ้น (4) เสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหน้าที่ของ
 คณะกรรมการโรงเรียนขั้นพื้นฐาน ในการกำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของโรงเรียน (5) ส่งเสริม
 สนับสนุนการวางแผนร่วมกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก
 เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ในการพัฒนาโรงเรียน (6) สนับสนุนกลไกในการถ่ายทอดนโยบายลงสู่การ
 ปฏิบัติให้กับโรงเรียนอย่างเป็นรูปธรรมสามารถวัดผลและประเมินผลได้ (7) ควรทำข้อตกลงร่วมกัน
 (MOU) เพื่อดำเนินงานระหว่างคุรุสภา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหน่วยผลิต
 ครูในการจัดทำหลักสูตรระดับ ปริญญาตรีที่สามารถตอบสนองกับสมรรถนะ ของบุคลากรทาง
 การศึกษาในโรงเรียน ได้จริง และปรับระเบียบกฎเกณฑ์ในการเป็นโรงเรียนที่สามารถฝึกประสบการณ์
 วิชาชีพครูได้เฉพาะโรงเรียน ผ่านการประเมินและได้มาตรฐานจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและ
 ประเมินการศึกษา (สมศ.) ทำให้โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ไม่สามารถเป็นโรงเรียนที่ฝึกประสบการณ์
 วิชาชีพครูได้ (8) ควรมีแนวทางที่ชัดเจนในการทำเป็นอนุสัญญาระหว่าง โรงเรียนในการรวมโรงเรียน
 เครือข่าย ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่องของโรงเรียน หากเกิดกรณีที่มีการ
 เปลี่ยนแปลงตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียน (9) วางแผนกำลังคนสำหรับข้าราชการครูและบุคลากร
 ทางการศึกษาของคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) ในการกำหนด
 จำนวนและอัตราตำแหน่งของแต่ละหน่วยงานทางการศึกษา (10) ควรมีการปรับเกณฑ์และวิธีการ
 ประเมินที่มีรายละเอียดเกี่ยวกับมาตรฐาน ภาระงานขั้นต่ำตามตำแหน่งและวิทยฐานะ โดยมุ่งเน้นให้
 เกิดผลลัพธ์กับนักเรียน (11) จัดทำกลไกให้โรงเรียนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในการนำนโยบายต่างๆ
 ลงสู่การปฏิบัติ และการปรับปรุงอย่างเป็นระบบ และ (12) ส่งเสริมการรวมโรงเรียนโดยไม่ยึดติดกับ
 รูปแบบการรวมโรงเรียนและวิธีการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน

5.2 ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีแนวทางดำเนินการ ได้แก่ 1) แต่งตั้ง
 คณะกรรมการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประกอบด้วย
 ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา รองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษาพิเศษ ผู้อำนวยการกลุ่ม
 และผู้เกี่ยวข้อง และกำหนดบทบาทการทำงานของกลุ่มงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้
 ชัดเจน ได้แก่ กลุ่มอำนวยการ กลุ่มบริหารงานบุคคล กลุ่มนโยบายและแผน กลุ่มส่งเสริมการจัด
 การศึกษา และ กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา 2) สร้างความตระหนักรู้กับ
 ผู้บริหารโรงเรียน และผู้เกี่ยวข้องให้เห็นชอบในหลักการตามนโยบายการบริหารจัดการโรงเรียนขนาด
 เล็กของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) จัดทำข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนขนาดเล็กใน

สังกัดเป็นรายโรงเรียน 4) จัดทำแผนบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเสนอต่อคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด 5) กำหนดเป้าหมายตัวชี้วัดในการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก 6) ดำเนินการตามแผนการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก 7) นิเทศติดตามกำกับและประเมินผลการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง 8) กระตุ้นช่วยเหลือโรงเรียนที่ยังไม่สามารถดำเนินการได้ 9) ประชาสัมพันธ์รูปแบบที่หลากหลาย 10) ดำเนินการวิจัย ประเมินผลและรายงานผล

5.3 แนวทางระดับสถานศึกษา ควรมีแนวทางในการรวมโรงเรียน โดยทำให้โรงเรียนมองเห็นถึงโอกาสในประเด็นสำคัญดังนี้ (1) สร้างความเข้าใจกับคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน และสถาบันศาสนา ให้ตระหนักรับรู้ถึงเหตุผลและความจำเป็นของทางราชการในการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารบุคลากร งบประมาณและคุณภาพการศึกษา 2) การมีส่วนร่วมของชุมชน ควรส่งเสริมและพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และเครือข่ายผู้ปกครองเกี่ยวกับบทบาทในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 3) สร้างสัมพันธ์ที่ีระหว่างครู นักเรียน และชุมชน โดยจัดให้มีกิจกรรมร่วมกัน 4) ส่งเสริมการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การจัดการเรียนรู้ควรพิจารณากระบวนการส่งต่อเด็กนักเรียน และสามารถใช้รูปแบบการจัดการเรียนได้หลายรูปแบบ โดยให้ความสำคัญกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กนักเรียนได้ตามเป้าหมาย 6) สร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียน 7) ในการจัดการเรียนการสอนแบบเครือข่ายรวม สร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้บริหารของแต่ละโรงเรียนเพื่อทำให้เกิดการยอมรับการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบคละชั้นโดยให้เหมาะสมของบริบทแต่ละโรงเรียน ซึ่งครูต้องมีทักษะในการตั้งคำถาม การจัดกิจกรรม การวัดผล และประเมินผล โดยเฉพาะการจัดกลุ่มเด็กที่มีระดับพัฒนาการเรียนรู้ที่ใกล้เคียงกัน ไม่ควรจัดเด็กที่มีความสามารถต่างกันมากมาเรียนร่วมกัน 8) การบริหารจัดการวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีทางการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก ควรคำนึงถึงความเหมาะสมกับนักเรียน งบประมาณ และครู 9) ใช้แหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกโรงเรียนมาสนับสนุนการเรียนรู้ 10) อัตราส่วนของครู : นักเรียน ไม่ควรกำหนดอัตราส่วนแต่ควรให้มีครูครบชั้น 11) การประเมินผลและระบบนิเทศการศึกษาควรทำอย่างต่อเนื่องและถูกวิธี 12) การจัดสรรและการบริหารจัดการด้านงบประมาณ โดยมีการสนับสนุนงบพิเศษในด้านอื่น ๆ กับโรงเรียนให้เหมาะสมกับบริบทและความจำเป็น 13) วิจัยและพัฒนาารูปแบบการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ สื่อและนวัตกรรม ในบริบทของโรงเรียนที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียน 14) ความเหมาะสมของตัวบ่งชี้ในการประเมินคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก ควรมีการปรับแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน โดยพิจารณาผล 5 ปีย้อนหลังเปรียบเทียบเป็นค่าสถิติหรือแสดงเป็นกราฟให้เห็นถึงแนวโน้ม 15) ปัจจัยแห่งความสำเร็จของโรงเรียนขนาดเล็กในชุมชน พบว่าผู้บริหารควรมีภาวะผู้นำและมีวิสัยทัศน์ที่สามารถนำสู่การปฏิบัติได้ รวมถึงสามารถบริหารให้เกิดประโยชน์สูงสุด สำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษาควรมีความรู้ในการสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการศึกษาและสามารถวางแผนจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดเหมาะสมกับบริบทโรงเรียน 16) เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานต่อสาธารณชน

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	ก
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
สภาพปัญหา	1
วัตถุประสงค์การศึกษา	3
ขอบเขตการศึกษา	4
วิธีการศึกษา	5
ประโยชน์ที่จะได้รับ	6
นิยามศัพท์	7
บทที่ 2 องค์ความรู้ หลักการ แนวคิดหรือทฤษฎี	8
1. นโยบาย และมาตรการการแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	8
2. ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดตั้งรวมหรือเลิกสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน 2550	11
3. ยุทธศาสตร์ในการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก	14
4. การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก	16
5. ปัจจัยความสำเร็จในการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก	18
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	20
กรอบแนวคิดในการศึกษา	29
บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษา	31
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูล	31
แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา	32
การเก็บรวบรวมข้อมูล/วิธีการรวบรวมข้อมูล	32
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	32
การวิเคราะห์ข้อมูล	33
บทที่ 4 ผลการศึกษาและการอภิปรายผล	35
ผลการศึกษา	35
การอภิปรายผล	48

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	54
สรุปผลการศึกษา	54
ข้อเสนอแนะ	58
1. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการบริหารจัดการที่เหมาะสม และมีคุณภาพที่เป็นรูปธรรม	58
2. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาต่อเรื่องที่สำคัญต่อไป	58
บรรณานุกรม	59
ภาคผนวก	61
ภาคผนวก ก. รายนามผู้เชี่ยวชาญ.....	62
ภาคผนวก ข. หนังสือขอความอนุเคราะห์	64
ภาคผนวก ค. แบบสอบถามเรื่อง แนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ตามนโยบายการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดแพร่ ตามบริบทของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดแพร่	66
ภาคผนวก ง. การตรวจสอบเครื่องมือการศึกษา	73

สารบัญตาราง (ต่อ)

12	แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามนโยบายการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก.....	43
13	ผลการตรวจสอบความสอดคล้องเหมาะสมของแบบสอบถามการศึกษาเรื่องแนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามนโยบายการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดแพร่ ตามบริบทของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดแพร่.....	78

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	29